Den 5 april kommer Svante Nygren att föreläsa i ämnet "Samhällets informationssäkerhet". Seminariet är kostnadsfritt för Ingenjörsamfundets medlemmar.

Sätter säkerhet främst

Publicerad: 2011-03-23 21:28
Ändrad: 2011-03-23 21:32
I Sverige finns en myndighet för samhällsskydd och beredskap, MSB. Under dess tak ryms hantering av vardaglig driftsäkerhet i offentliga IT-system tillsammans med beredskap för kriser som kärnkraftsolyckor och naturkatastrofer. Svante Nygren är analytiker på enheten för samhällets informationssäkerhet på MSB.
AKTUELLT Inbjudan till seminariet "Samhällets informationssäkerhet" den 5 april
EXTERNA LÄNKAR Samlad krisinformation för svenska myndigheter

Den 2 februari drog Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) igång den hittills största övningen i Sverige av krisberedskap i händelse av kärnteknisk olycka. 6000 personer från kommuner, länsstyrelser, myndigheter och näringsliv deltog under larmdagarna. Hela övningen avslutas i april.

TRÄNAR SCENARIO LIKNANDE FUKUSHIMA

Övningen bygger på ett scenario som har paralleller till vad som hände i Fukushima i Japan den 11 mars i år. I övningen får Oskarshamns kärnkraftverk problem med kylningen på grund av att is täpper till vattenintaget och en brand slår ut elsystemet. Det leder till partiell härdsmälta och radioaktivt utsläpp. Hur sköttes informationen under krisen?

- Det första larmet gick ut väldigt snabbt, på bara några minuter. Det var tack vare automatiserade larmsystem, berättar *Svante Nygren* som deltog i första fasen av övningen. Han arbetar som analytiker på MSB, enheten för samhällets informationssäkerhet.

- I sådana här krissituationer är information en bristvara. På sajten www.krisinformation.se samlar MSB bekräftade uppgifter från de myndigheter som agerar i en kris. Där kan allmänheten få tillförlitlig information.

LÄRDOM AV STORMEN GUDRUN

Scenariot fortsätter med att Ringhals måste stänga en reaktor till följd av ett allvarlig elfel och det i sin tur innebär att hela Sveriges elnät stängs ner på grund av svår elbrist. I januari 2005 drog stormen Gudrun in över södra Sverige och 730000 människor blev utan el. Vad lärde ni er av Gudrun?

- En lärdom var att det måste finnas reservkraft, även för basstationer i mobilnäten. Den reservkraft som fanns var dimensionerad för kommersiellt bedömda risker. Den höll i ett par timmar och inte i flera dygn som hade behövts efter Gudrun. En diskussion som följde efter stormen handlade om de risker samhället måste kalkylera med på grund av naturkatastrofer. MSB stöder verksamheter med bland annat reservkraft för att de ska vara så robusta att de klarar extrema situationer. De följer också hur verksamheter tar till sig nya erfarenheter.

RISKER I IT-SYSTEMET

MSB är intresserade av att ta reda på vilka konsekvenserna blir för samhället. Det är deras uppdrag. Svante Nygren analyserar vad som händer i samhället, både tekniskt och hur den tekniska utvecklingen påverkar myndigheter. Han studerar hur väl informationen hanteras i samhället, allt från IT-revisioner i kommuner till globala datamaskar. Vilka risker i IT-systemen ser du?

- Framförallt handlar det om funktion och tillgänglighet. Diskussionerna kring e-förvaltning och 24-timmarsmyndighetern kommer att göra det allt viktigare framöver med system som är robusta och enkla att hantera. Naturligtvis behövs det åtkomstskydd också, men med tanke på hur stora informationsmängder som hanteras i samhället idag är tillgängligheten central för att samhället ska fungera. Vi ser till exempel vad som händer när passdatasystemet strejkar en dag eller när informationstavlorna hos SJ slocknar.

SEKRETESSLÄCKOR I SJUKVÅRDEN

Informationssäkerheten i samhällets IT-system är sårbar. Exempel på risker är sekretessläckor i IT-system och där har sjukvården ett särskilt kapitel. Det har hänt att patientjournaler med känslig information av misstag mejlats ut till tusentals personer, trots att sådan information inte får skickas digitalt.

- Det är komplexa system som inte alltid är synkroniserade med varandra och hela tiden byggs på. Användarna hamnar ofta i kläm. Det har *Jonas Söderström* skrivit om i boken ”*Jävla skitsystem*”. Han pekar på hur nya arbetsuppgifter för tidrapporterings- och ekonomisystem stressar oss på jobbet. En del medlemmar i Ingenjörsamfundet arbetar med IT-system i den offentliga sektorn. Har de ett särskilt ansvar?

- Jag tycker ändå inte att man kan ställa orimliga krav på de som utvecklar IT-systemen. När människor begår sekretessbrott är de oftast medvetna om det. Det kanske finns en fyrkantighet i utformningen som vi inte tagit tag i än.

NÄTKRIMINALITET OCH ANNAN LJUSSKYGG VERKSAMHET

Nätkriminaliteten är idag en del av verkligheten och den följer Svante Nygren. Det handlar om mycket stora belopp. Kriminella som blåser människor på pengar via mejl och länkar i nätet riskerar lägre straff än de som sysslar med till exempel narkotika.

Hackerattacker är en annan ljusskygg verksamhet. Förra året uppträdde den avancerade datamasken *Stuxnet*. Den var en riktad attack mot iransk kärnkraft och hade en storpolitisk anstrykning, som Svante Nygren uttrycker det.

- Jag tycker att Stuxnet var en ögonöppnare. Det pågår ett race mellan kriminella och säkerhetsansvariga. När skyddet höjs på ett område flyttar kriminaliteten vidare till ett annat. Det är också oerhört enkelt för anställda att läcka information. Data kan laddas över på en minnessticka som den anställde tappar.

INTE SÄKRARE ÄN DEN SVAGASTE LÄNKEN

Norska polisen visade i en video hur lätt det är för en obehörig person att kopiera information från polisens datasystem. En man wallraffade som blomsterbud och gick förbi säkerhetsdörrar, in i ett kontorsrum där han på några få sekunder kopierade den sist lagrade informationen till sin minnessticka, lämnade blommorna med hälsningen ”*Tack för lånet av pc*” och stack. Hanteringen av information blir inte säkrare än hur personalen beter sig. Man måste alltså ha användarna med sig och höja medvetenheten hos dem. Systemen ska vara lätta att använda. Krångliga rutiner som användarna inte ser någon mening med bör med andra ord undvikas.

LITA PÅ MEDARBETARE ELLER KONTROLLERA?

I vardagen på jobbet finns det naturligtvis en balansgång mellan att kontrollera användarna och delegera ansvar. Hur ser ni från MSB på det?

- I vissa yrken accepterar man kontroll, som stickprov i patientjournalsystem. Det ger en trygghet i arbetet, men man ska helst avtala om detta redan i anställningskontraktet och ha facket med sig från början. Ett annat sätt att göra kontroller på är IT-revisioner.

- IT-revisioner sköts bäst av tredje part där ett konsultföretag kontrollerar till exempel hur anställda surfar och rapporterar till säkerhetschefen och personalavdelningen. Det är bra för arbetsklimatet att det inte finns ”internpoliser”.

SAMLAD BEDÖMNING AV INFORMATIONSSÄKERHETEN

Just nu sliter Svante Nygren sitt hår med en ny lägesbedömning. Hans uppgift är att anlägga ett helikopterperspektiv på samhällets informationssäkerhet och se i vilken riktning hot mot säkerheten utvecklas.

- Vi gör en samlad bedömning över riskerna för hela samhället. Det är det allra svåraste. Vi utgår från värden vi ska skydda och bedömer vilka risker som är större än andra. Det kinkigaste för samhället är hot som får stora konsekvenser men som inträffar väldigt sällan.

Emellan bedömningarna gästar han Dataforum. Den 5 april kommer Svante Nygren att föreläsa i ämnet ”Samhällets informationssäkerhet” på ABF-huset i Stockholm. **Seminariet är kostnadsfritt för medlemmar i Ingenjörsamfundet.** Anmäl dig direkt. Sista anmälningsdag är den 28 mars.

Av: Helena Thorén, helena.thoren@ingenjorsamfundet.se
Ansvarig utgivare: Terje Andersson, terje.andersson@ingenjorsamfundet.se